

uur, gelegenheid zal gegeven worden, ter inschrijving van nieuwe studenten en recensie van hen, die reeds eerder als student aan de Theol. Hoogeschool waren ingeschreven;

3e. voor inschrijving en recensie wordt vereischt het overleggen van de kwitantie collegegeld eerste helft cursus 1949/1950.

4e. Heeren studenten worden er aan herinnerd, dat een recensie ná 30 September slechts mogelijk is na betaling van een bedrag van f 10.—.

5e. dat des avonds om 8 uur de lessen zullen worden geopend door den pro-rector Prof. C. Veenhof.

Namens het college voornoemd,

C. VEENHOF, h.t. secretaris.

Theologische Hoogeschool-dag 1949

Het VOORLOOPIG (!) agendum voor den Theologischen Hoogeschool-dag op Woensdag 28 September a.s. kunt u vinden in het Reformatie-nr. van Vrijdag 10 September 1949.

De kaarten voor de Nieuwe Kerk, Broederkerk en Bovenkerk zijn heden alle verzonden. Willen allen, die een kaart hebben aangevraagd en deze hebben ontvangen voor één der genoemde kerken zoowel des morgens als des middags dezelfde kerk bezoeken? Getracht zal worden dat ieder toch dezelfde sprekers hoort. Laat voorts hen, voor wie nog geen kaart is aangevraagd, toch een toegangskaart aanvragen. Getracht zal worden ieder een behoorlijke zitplaats te geven. Aan allen, die een kaart hebben ontvangen wordt dringend aangeraden de plaatsen vroegtijdig te bezetten, daar anders de niet bezette plaatsen beschikbaar zijn voor hen, die geen kaart hebben aangevraagd. Enkele gereserveerde plaatsen moeten uiterlijk een kwartier tevoren worden bezet.

De broeders en zusters, die per autobus komen, moeten zoowel uit de richting Groningen, Friesland, Drenthe en Oostelijk Overijssel als uit de andere provincies uitstappen in de stad. Dit in tegenstelling met het vorig jaar. De verkeers-politie te Kampen zal nadere aanwijzingen geven.

Indien er nog broeders en zusters zijn, die logies moeten hebben, mogen wij wel heel dringend verzoeken om met het aanvragen niet te wachten tot de laatste dagen. Want dan is het onherroepelijk te laat. De broeders en zusters te Kampen zijn zeer gastvrij, maar willen toch gaarne tijdig weten of er logies noodig is of niet. We spreken dus af: mocht u logies noodig hebben, direct aanvragen bij den pedel, adres BROEDERWEG 15.

Op dit oogenblik (Vrijdagavond 9 September) zijn er al 102 (één honderd twee) bussen gemeld.

Aan de Heeren Studenten wordt nu reeds meegedeeld, dat zij Dinsdagavond 27 September om 5.45 uur worden verwacht in het gebouw van de Theologische Hoogeschool.

De onderwerpen, waarover de heeren Prof. Dr K. Schilder, Prof. B. Holwerda, Prof. C. Veenhof en Prof. Dr H. J. Jager tot u zullen spreken, worden nog nader bekend gemaakt.

Volgende week hoort u meer.

J. B.

NASCHRIJF. Even een gemoedelijk woordje hierbij. Er blijken onderscheiden bezoekers van den feestdag van vorig jaar te zijn, die zeggen: niet meer in die moede Bovenkerk met dat schitterende orgel, want, al is het nog zoo fijn onder die gewelven en onder dat machtige orgel, je kunt er niet allemaal de sprekers zien, en ook lang niet allemaal de goet horeen. We begrijpen dat aler heel goed. We hebben zelfs gedacht aan een militair gebouw, met heel veel ruimte, maar — ons werd verzekerd, dat het ministerie van oorlog geen permissie zou geven. En waar moeten we anders heen? Ik keer het blaadje om: is het niet prachtig, dat we die kathedraal — diesen Dom, hoorde ik een Duitse dame vóór den oorlog zeggen, en de Duitschers kennen heel wat op dat gebied — kunnen krijgen? Ja, maar: zien, en ja, maar: horeen. U hebt allemaal gelijk. Maar kom maar vast; en laat het u mogen bemoeiden, dat we naar den installateur van de luidspreker-installatie geweest zijn, en eens flink geklaagd hebben, en dat hij flink beterschap beloofd heeft. Het zou dit jaar beter worden met die luidsprekers. Niet vergeten: ik geloof niet, dat die kerk in eenige eeuw van ons volksbestaan zoo mudvol geweest is als verleden jaar. Kom maar: het elkaar zien is ook al goed, vooral voor hen, die des Zondags in een zaaltje zitten, en dan weer eens zien, met hun oogen, dat er nog zegen rust op een eenvoudige daad van gehoorzaamheid, van menschen, die zelf zondaren zijn als ieder ander, maar die eens om de kerk hebben gezegd: maar dit is gehoorzaam, en zoo moet het. Wat zijn ze blij geweest, die menschen van kleine plaatsjes, dat ze samen konden zingen. Ik heb een doove dame gekend, die toch in de kerk kwam: zien, en erbij zijn. Nou, en als je dan nog een enorm orgel kunt hooren, en over de hoofden kunt loopen..... Niet wegblijven voor die luidsprekers: geeft de kans aan de Kamper firma, om te toonen, dat de Kamper uien niet in Kampen gewassen zijn, doch ergens in Duitschland, zooals wijlen de heer Kok tot troost van mijn Kamper inboorlingen hart met de stukken bewezen heeft.

K. S.

„Afgezien”

(Ingezonden.)

Ook ik dacht altijd, dat termen als „afgezien van” of „afgedacht van” betekenden zooveel als „daargelaten voor het oogmerk” of „dit nu eens even buiten beschouwing gelaten”.

Sedert Dr Berkouwer zegt, dat je dan zooveel als het „wezen” loslaat en het „volle licht” afschermt, ben ik kritischer gaan lezen.

Voorbeeld.

Op dezelfde pagina van „De Reformatie” lees ik, dat Dr van der Stoep schrijft: „En wat ze (onze militairen in Indië, Vr.) voorts noodig hebben — nu afgedacht van de ambtelijke verzorging — is: een paar weken verlof, enz.”.

Nu moet ik daar toch lezen — volgens Dr Berkouwer — dat Dr van der Stoep die ambtelijke verzorging buiten het „volle licht” plaatst en dat een paar weken verlof het „wezen” van den nooddrift der militairen is.

Laten die dominee's-scribenten toch alsblijft op hun woorden gaan letten.

Oegstgeest.

JAC. VREEKEN.

„Eerst geloof en Geest”, „dan Doop”!?

Dr de Bondt, uit de dissertatie-v. d. Linde nog verder steun zoekende, legt daarna bij volgend citaat uit dit boek den vinger:

De regel kan dus niet anders zijn dan: „eerst geloof en Geest, dan de Hellige Doop, die ze verzegelt”.

Let wel, ook dit citaat dient nog steeds als toelichting op de bewering, dat de candidaat van 1944 zich „nog al van Calvin distancieerde”. Is dit citaatje voor het doel nog iets waard, dan zal het dus ook met betrekking tot den kinderdoop en den als kind gedoopten individu moeten betrekken:

de regel is — uitzonderingen daargelaten, moogt u dan met Polman er aan toevoegen..... — de regel is ook bij den kinderdoop alleen maar deze: eerst is geloof aanwezig en dus de H. Geest, die individueel den hand aan Christus legt, dan komt de H. Doop, die „ze”, d.w.z. dat aanwezige geloof en den aanwezigen H. Geest (IN den individu) verzegelt.

Als dat dus allemaal serieus is, dan wordt de conclusie: candidaat toch op één puntje mis. Groshelde toch nog — althans op één puntje — gedekt, Polman éénmaal toch bij Ridderbos in veilig gezelschap.

Maar als óók DIT citaatje nu eens mis mocht wezen,

Stil maar, we gaan Calvin opslaan.

Maar eerst even v. d. Linde zelf. In de onmiddellijke omgeving, waar dr de Bondt zoo nijver aan 't zoeken is, plaatste dr v. d. Linde, ja dezelfde, op even dezelfde bladzijde waar dr de Bondt ging overschrijven, volgend waarschuwingssbord:

„Een „veronderstelde wedergeboorte” als grond tot den Heiligen Doop wordt hier wel zeer klaar afgewezen, omdat hij (Calvin) van een verborgen „zaad der wedergeboorte”, dat na jaren „kiemen” zou, zeker niet weten wil. We zijn hier in een andere gedachtenfeer dan bij Dr Kuyper”.

Even verder:

„Een „veronderstelde wedergeboorte” bedoelt Calvin hiermee toch niet”.

We vragen ons af, welke reden bij dr A. de Bondt mag geleefd hebben voor het niet doorgeven ook van deze citaten.

Temeer, omdat in het eerste van die twee zoeven genoemde duidelijk staat: **HIER**, d.w.z. nu net precies in die paar Calvin-citaten, die dr v. d. Linde hebben gebracht tot de bewering, welke door dr de Bondt wordt aangehaald, **HIER** wordt de veronderstelde wedergeboorte als grond tot den doop zeer klaar afgewezen. —

O ja, ik weet wel, wat de apologeten van de uitdrijvende synode zullen zeggen. Ze zullen antwoorden: ja, meneer, maar „onze mannen” hebben niet gezegd, dat de onderstelde wedergeboorte grond voor den doop is. Ze zelden alleen maar: onderstel haar als aanwezig.

Maar dan zouden wij antwoorden: Zeker, „uw mannen” hebben wel meer zoowel ja als neen gezegd. Maar nog altijd staat er: in Christus geheiligd (door individuele Geestesgave volgens „uw mannen”) en **DAAROM** gedoopt. Dus toch „grond voor den doop”, die onderstelde wedergeboorte. En tenslotte: volgens dr v. d. Linde wil Calvin niet als aanwezig verondersteld hebben wat naar Kuyper slechts „verborgen” zaad der wedergeboorte wezen zou.

Het gevalletje staat nog al wankel, dacht ik zoo.

Maar, 't is waar, we moeten nog de bewijspplaatsen hebben vóór het zinnetje, dat dr de Bondt vond bij dr v. d. Linde.

Hier zijn ze: C. R. 80, 222 en 7, 741, waarover hieronder.

K. S.

„Bifariam”. Maar geen vol-of-niet-vol-schema.

Eerst dan 80, 222. Toen ik de plaats opsloeg, om dr de Bondt tot het einde toe te volgen, en ze even doornam, was de eerste opwelling: 't is, alsof je Greijdanus weer hoort, zooals hij — waar ik niet bij was — in de synodale commissie aan de adviseurs der uitwerpende synode vertelde, dat ze de gereformeerde sacramentsbeschouwing eenvoudig niet kenden (wat later Groshelde's brief aan ds Waagmeester prompt kwam bewijzen), of, zooals hij — waar ik wel weer bij was — in de Nieuwe Kerk te Kampen na de vrijmaking de menschen toesprak over doop en verbond.

We zullen Calvin zelf maar laten spreken.

Hij heeft het, 80, 222, over Gal. 3:27: zooveel als gij in Christus gedoopt wordt, deedt gij Christus aan. Calvin hoort de menschen vragen: maar is dat niet te kras gezegd? De doop heeft toch niet altijd de gewenschte uitwerking? Men mag toch niet mir nichts dir nichts de genade des Geestes vastkoppelen aan het uiterlijke teeken? Stil maar, zegt Calvin tot die vragers, luister maar eens goed. „Bifariam”, op twee manieren, pleegt Paulus te spreken over de sacramenten.

[Nu hooren we de preekstoelbeschermers van 1944 in de Classis Den Haag mompelen: geef acht, dat zegt onze synode ook: volle doop, en niet volle doop. Antwoord: Kalmjes aan, even wachten nog.]

Calvin gaat verder: Als Paulus te maken heeft met hypocrieten, die prat gaan op de bloote teekenen, dan

legt Paulus het volle accent erop, dat zoo'n uiterlijk teeken toch maar in zichzelf ledig en geen knip voor den neus waard is [een teeken is immers niets zonder Woord, en 't Woord moet geloofd worden, wil Calvin zeggen]. En dan gaat Paulus storm loopen tegen zoo'n averechtsch vertrouwen van de hypocrieten. Maar — zoo vervolgt Calvin — als Paulus spreekt tot geloovigen, die naar Gods bevel de teekenen gebruiken [dat zijn dus geen kleine kinderen meer!], dan legt hij een verbinding tusschen teeken en betekende zaak [hij noemt die laatste weer: de „waarheid” van het teeken, art. 25 en 35 der Confessie, het woord, dat de synodale adviseurs plus de synode zelf zoo allerongelukkigat hebben verknogd in hun strijd tegen dien candidaat-van-toen]. Want dan [bij die geloovige gebruikers] is het hem er om te doen, dat er in die sacramenten geen bedriegelijke mooidoosnerij is, doch dat de uiterlijke ceremonie niet slechts afbeeldt, doch ook schenkt, wat ze afbeeldt. Vandaar dan ook, dat God zelf in de instellingswoorden de „waarheid” (de betekende zaak) verbindt aan de teekenen [zie maar Catechismus antwoord 73, 79].

Calvin kent zijn menschen, en vervolgt daarom: als nu iemand ons hier aan boord komt met de vraag, of dan niet door de zonde der menschen de ongelukkige toestand ontstaat, dat het sacrament niet is wat het afbeeldt, dan zullen we hem gemakkelijk van antwoord kunnen dienen [ja, hooren we een apologet der synode van '44 vragen: zal het nu komen: een volle doop als er geloof is, en anders een niet-volle doop? zal het Praeadvies nu gelijk krijgen? Even geduld hebben, 't pakt heel anders uit!]. Mis, zegt Calvin, heelemaal mis, wat die man daar net wpu zeggen. Ongeloovigen kunnen het nooit zóó scheef en schots aanleggen, of de sacramenten behouden hun natuur en kracht, al voelen zij — die ongeloovigen — dan ook geen enkel effect. Want de sacramenten bieden (!) aan goeden evenals aan boosen Gods genade aan (offerunt!), en niet bedriegelijk beloven (!) zij de genade van den H. Geest: de geloovigen zijn het, die hetgeen aangeboden (!) is, ook metterdaad ontvangen. De ongeloovigen zijn, doordat ze het verachten, zelf de oorzaak ervan, dat hetgeen hun toch aangeboden (!) was, hun in tegen deele ten voordeel is. Zoo kan Paulus tot de geloovigen zeggen, dat zij in den doop Christus hebben aangedaan (vgl. Rom. 5:6). Eenerzijds wordt zoo gewaakt tegen de dwaasheid, dat men op het teeken zou overdragen wat alleen in Gods handen ligt; en anderszijds behouden de sacramenten toch hun kracht; leegte en koude pronkstukken zijn het niet.

Me dunkt, deze plaats uit Calvin's werken heeft vrijwel niets te maken met wat dr de Bondt uit v. d. Linde wil aanvoeren. Er staat NIET, dat de H. Geest en het geloof als den individu geschonken worden „verzegeld”. Niets ervan, Alleen maar, dat bij den geloovige de beoefde goederen ook worden aangenomen en dan metterdaad komen. En dan staan er bovendien nog heel wat „anti-synodale” uitspraken in dit gedeelte.

Hoe weinig ook dr v. d. Linde zelf dr de Bondt aanleiding gaf om hier (!) zich bemoeid (!) te voelen in kwaliteit van apologet der candidatenwering, zóó als ze geschied is met al die theologische blunders, kan nog blijken uit wat dr v. d. Linde schrijft op dezelfde bladzijde als welke dr de Bondt blijkt gelezen te hebben: „Wanneer Biesterveld bij Calvin toch de veronderstelde wedergeboorte wil vinden en Honig dat zelfs een diepere gedachte van het Calvinisme noemt, moet een verwarring van volwassenen- en kinderdoop worden vastgesteld. Verondersteld wordt de wedergeboorte bij de volwassenendoop niet, daar ze gebleken is en moet zijn”. Aldus dr v. d. Linde.

K. S.

„Uroeg, laat, heel laat, bijna te laat

„De regel kan niet anders zijn dan: eerst geloof en Geest, dan de doop, die „ze” verzegelt”. Zoo schreef dr v. d. Linde, en zóó gaf dr de Bondt het door.

De vóór dezen zin aangehaalde laatste plaats uit Calvin is: C.R. 7, 741.

Maar daar staat niets anders dan dit: de dominees van Zurich en Calvin van Genève legden de verklaring af, dat ze het o.a. hierover eens waren: dat men niet de genade op zó'n manier mocht vastkoppelen aan de handeling der sacramenten, dat een poosje ná die handeling de vrucht der sacramenten moest waargenomen kunnen worden. Men moest vooral niet denken, dat het zichtbare teeken, zoodra het maar voor den dag gehaald wordt, op hetzelfde moment de genade zou meebrengen. Wie in hun eerste kindsheld gedoopt zijn, die wederbaart God in hun kinderlijken leeftijd, of bij het begin van den jongelingsleeftijd, of soms zelfs in den ouderdom. Het nut van den doop staat dus open gedurende heel het menschenleven. En waarom? Omdat de BELOFTE, die daarin begrepen is, aldoor van kracht blijft. En soms kan 't gebeuren, dat een avondmaalsviering, die op het oogenblik zelf van die viering vanwege ons niet-erbij-zijn-met-onze-gedachten of vanwege onze traagheid ons van weinig nut is, toch later haar vrucht brengt.

Tot zoover Calvin.

Hier staat dus duidelijk, dat de wedergeboorte bij kinderen kan geschieden vroeg, laat, of heel erg laat. Dat wil nog niet zeggen, dat ze buiten den Geest staan op ons standpunt, want wij bedenken dat „Geest” óók en eerst betekent: kerk, ambt, onderwij, catechisatie, opneeming in de gemeenschap. Maar het wil wel zeggen, dat wat dr de B. zoo graag bewijzen wil en maar niet vinden kan, ook al weer hier niet staat.

K. S.

„Exousia-exousia

De vrouw moet een „macht” op het hoofd hebben, 1 Cor. 11:7. Heel wat mannenhoofden hebben over dat praescript voor het vrouwenhoofd zich ongeveer gebogen. Er staat in 't grieksch: „Exousia”, bevoegdheid, macht. Men begreep het niet goed. Gevolg: folianten vol. Later kwam iemand (Kittel) opmerken, dat het grieksch woord „exousia” vertaling kan zijn van een arameesch